

konference. Plenární přednášky pojednaly o konceptu zotavení (Z. Foitová) a peer-konzultantů (P. Říčan a kol.) a v tematických sekcích či workshopech se probíraly další moderní postupy – podporované zaměstnání formou přístupu Individual Placement and Support, kognitivní rehabilitace, wellcoming, R-ITAREPS, zjišťování účinných faktorů v rehabilitaci, podporované rozhodování, destigmatizační program Stopstigma. Samostatný blok byl věnován propojení psychoterapie a rehabilitace u závažně duševně nemocných.

Konference sociální psychiatrie již od roku 1998 střídají místa svého konání proto, aby bylo možno podpořit konkrétní region v péči o duševně nemocné. Podporovaným regionem byl tentokrát Jihočeský kraj. Účastníci konference se mohli dozvědět zajímavosti o vztahu Táborska k duševnímu zdraví (J. Mácha), seznámit se s Konceptem péče o duševní zdraví v Jihočeském kraji (J. Tuček)

a podrobněji diskutovat problematiku regionu v tematické sekci. Pro zájemce také místní komunitní služby Fokusu Tábor připravily prohlídku svých prostor.

Ke konferenci kromě přednášek a diskusí také patří večerní neformální setkání kolegyně a kolegů, které s tradičním humorem doplnil Cirkus Paciento a Módní přehlídka Fokusu České Budějovice.

Co se konferenční statistiky týká, zaznělo celkem 42 přednášek, zorganizovala se 3 diskusní fóra a 3 workshopy, bylo prezentováno 5 posterů. Konference se zúčastnilo 312 účastníků z řad lékařů, zdravotních sester a sociálních pracovníků.

S potěšením přivítáme další kolegyně a kolegy na příštím, 35. ročníku konference na podzim 2018.

MUDr. Ondřej Pěč, Ph.D.
za sekci sociální psychiatrie

recenze

Růžička J, Čálek O.

VÝKLAD SNŮ DASEINSANALYTICKOU METODOU

Praha: Triton 2016; 266 str.

Na náš odborný trh vstoupila publikace rozšiřující spektrum knih pojednávajících o práci se sny v rámci psychoterapie. Od všech stávajících prací (především z pohledu tzv. hlubinných směrů anebo gestalt terapie) se liší hned

v několika ohledech: výchozím bodem je *antropologický přístup* vyznačující se přístupem k člověku jako k otevřené a rozumějící bytosti ve smyslu Heideggerova konceptu živoucího člověka jako „pobytu“ („bytí zde“ – *dasein*).

Člověk (*pobyt*) se vždy táže po svém bytí a v tomto kontextu může práce se sny v rámci psychoterapie vnést porozumění i do snové podoby naší existence. Sen a snění daseinsanalytičtí autoři považují za původní fenomén, tedy svébytnou (neodvozenou) konstantu našeho bytí (jeden z tzv. Existenciálů). S referovanými snovými zážitky se pracuje přísně *fenomenologicky*, tj. při plné svobodě k jejich vyjádření přirozeným jazykem snícího s respektem ke všemu, co a jak je jím řečeno. Porozumění snu se děje „ze snu samého“ (vlastní fenomenologický postup), sen se „nepřekládá“ v nic jiného, nevsazuje se do předem vytvořených teoretických struktur. Sen není ani „symbolickým vyjádřením“ něčeho, co stojí v pozadí. Sny jakožto fenomény jsou samy o sobě jedinou skutečností, a jak autoři opakovaně na mnoha místech knihy zdůrazňují, je zapotřebí to respektovat. V tomto pojetí se daseinsanalytický výklad zásadně liší od práce se sny u výše popsaných psychoterapeutických směrů.

V úvodní části knihy O. Čálek předestírá čtenáři obecnou problematiku snů a snění včetně výčtu nejvýznamnějších pohledů na toto téma v kontextu historie až k soudobým závěrům (kupř. k poznatku o kontinuálním celonočním snění oproti tradovanému propojení snů pouze s REM fází spánku). Následně je čtenář zaveden do fenomenologického přístupu s opakovaným zdůrazněním, že pouze a toliko snící osoba je autorem výkladu svého snu, či jeho úseku. Předestřená metoda přirozeně vytýčuje i etický rozměr terapeutova počínání, neboť při dodržování všech doporučení nevede k žádné otevřené či skryté manipulaci snícím. V úvodní obecné části se kromě řečeného Čálek zabývá i obtížemi při výkladu a některými speciálními postupy výkladu, stejně jako variantami typu vícedílného snu, opakovaných snů anebo snu ve snu.

Speciální část (J. Růžička) kombinuje subjektivní pohled autora (psaný „ich-formou“) s objektivním a zevrubným popisem teoretických východisek, z nichž metoda výkladu vzniká. Docházíme sice již podruhé k vlastnímu postupu dotazování se na sen, avšak tentokrát s hlubším záběrem a bohatou až spleťovou strukturou přesnějších vymezení a definic jednotlivých pojmů a dějů prakticky se všemi myslitelnými filosofickými odkazy (Heidegger, Patočka, Gadamer aj.). Autor ostatně v předmluvě doporučuje vzít za základ zprvu Bossovu monografii „Včera v noci se mi zdálo“ (česky 2002) pro lepší porozumění fenomenologické metodě myšlení. Ruku v ruce s náročností a rozprostraněností textu (kterou autor sám reflektuje, viz str. 66) však roste i počet uváděných kazuistických zlomků z terapie i z odborných seminářů, jakož i vlastní postřehy z běžné životní zkušenosti (str. 69). To činí text více obecně sdělitelnějším stejně jako některá vtipná přirovnání (str. 79). S některými tezemi jsme se měli možnost již setkávat v jiných Růžičkových knihách (pojetí úzkosti, myství, domovství), jiné na svou knižní podobu dosud čekaly (vrozumívání). Právě *vrozumívání* jako originální Růžičkův terapeutický postup vedení rozhovoru je takto veřejně mimo akademickou půdu literárně zaznamenán prvně. Jeho výkladu předchází daseinsanalytické pojetí empatie a jeho vymezení vůči ostatním definicím. Vlastní *vrozumívání* je představeno jako fenomenologický způsob rozkrývání smyslu bezprostřední zkušenosti světa, v tomto případě pak zkušenosti snové. Jeho praktickou podstatou je jemné

parafrázování toho, co snící osoba o svém snu (anebo o svém životě) sděluje. Neděje se však náhodně, ale je určováno situovaností člověka, pobytu a konkrétní situací. Růžička má za to, že sama situace ladí a přeladuje druhé, pokud do ní, byť jen v představě, vstoupí. „Není třeba se vciťovat do druhého, který se octnul v jámě lvové, jakmile do ní vstoupíme, situace sama v nás vzbudí stejné prožívání, jako v tom druhém.“ Heidegger toto nazývá „ladění rozumějícího bytí“. Vrozumívání v sobě nese daseinsanalyticky řečeno „osobní výkon přiblížení k druhému v jeho situovanosti“, jak lze i dobře rozpoznat z předložených ukázek z praxe. Vrozumívání je zatím jedinou skutečně fenomenologickou a tak i daseinsanalytickou metodou vedení (kromě jiného psychoterapeutického) rozhovoru. Na dalších stránkách speciální části ve strukturovanější podobě její autor představuje čtyři různé přístupy, k nimž za léta praxe dospěl: k pobývání jen ve snu samém, ke hledání paralel a analogií mezi snovým a bdělým životem, ke kultivaci bdění sněním a naopak ke kultivaci snění bděním. Pobývání ve snu samotném až do konce výkladu je vyjádřením pochopení, že snový život není pouhým stínem bdění, stejně tak, jako bdění není stínem snění, ale oba mody existence zde stojí spolu jako samostatné, avšak provázané skutečnosti. Růžička ukazuje, že výklad snu samého není často vůbec nutné ani analogizovat, ani paralelizovat, neboť síla významů snových skutečností je zpravidla dostačující a je také nereduktivní povahy. Tímto je také překročeno Bossovo pojetí snového porozumění, které ještě částečně nemůže překonat fenomenologii kritizovanou reduktivnost současných věd. Poslední dva přístupy ze všech čtyř uvedených nejvíce vystihují Růžičkovo pojetí psychoterapie jako „péče o duši“ v patočkovském slova smyslu, tedy *bytí v pravdě svého bytí – v pobytu*. Psychoterapie jako samozřejmá civilizační péče o duši, o sebe a lidské vztahy i vlastní kulturu je Růžičkou nadřazena její (samozřejmě) kurativní síle a směřuje více do oblasti prevence než léčby již vzniklých duševních a psychosomatických obtíží. Jednotlivé úseky textu jsou doslova protkány snovými kazuistikami s pečlivým výkladem a objasněním postupů vykládajícího a patří rozhodně k tomu nejzajímavějšímu a nejcennějšímu z celé publikace.

Pokud jde o formální stránku knihy, jistě by se dalo namítnout, že druhá, speciální část může způsobit nepřipravenému čtenáři obtíže svou hloubkou, košatostí a množstvím odkazů, stejně jako střídání subjektivní formy sdělení s vědecky objektivní jazykem. Přístup obou autorů se samozřejmě setkává pod společným jmenovatelem obecného přístupu daseinsanalytického výkladu snů i jeho praktické aplikace, nicméně přirozeně prosvítá i jejich vlastní pojetí práce se sny. Obě poznámky však dokládají rozprostraněnost daseinsanalýzy i širší možnosti jejího pojetí. Publikaci lze rozhodně považovat za původní obohacení psychoterapeutické literatury v našich podmínkách a nelze ji než doporučit.

MUDr. Michal Kryl
Psychiatrická léčebna Šternberk